

Loopbaanontwikkeling bij geestelijk verzorgers

door: Mw. drs. Karien van Roermund*

Geestelijk verzorgers zijn niet zo bezig met loopbaanontwikkeling. Dat concludeert Karien van Roermund na een verkennend onderzoek onder collega's in het werkveld psychiatrie. De taken die een geestelijk verzorger echter op zich neemt veranderen in de loop der jaren doorgaans wel. Je zou kunnen zeggen dat een geestelijk verzorger zich binnen zijn functie wel degelijk ontwikkelt. Volgens de werkveldraad psychiatrie reden voor een uitgebreider onderzoek naar de loopbaan van de geestelijk verzorger.

De werkveldraad Psychiatrie zet elk half jaar een nieuw onderwerp op de agenda dat in de bestuursvergadering inhoudelijk besproken wordt. Dit keer betreft het de vraag naar de loopbaanontwikkeling bij geestelijk verzorgers. Literatuur, maar ook een enquête onder de leden kan hopelijk meer helderheid geven. Maar wat blijkt: literatuur is nauwelijks te vinden en de respons op de vragen in de Nieuwsbrief blijkt laag. Lopen geestelijk verzorgers niet warm voor de vraag naar loopbaanontwikkeling of is er iets anders aan de hand?

Het gesprek hierover binnen de bestuursvergadering blijkt veel gespreksstof op te roepen. Daarom besluiten we dit verslag niet in de Nieuwsbrief te plaatsen, maar in TGV. Hierdoor kan het onderwerp bij alle geestelijk verzorgers inhoudelijk onder de aandacht gebracht worden. Als blijkt dat het onderwerp in de toekomst meer uitwerking nodig heeft, kan het een appèl zijn op de beroepsvereniging VGVZ om het verder uit te werken. Hieronder het verslag van mijn onderzoek. Het betreft allereerst een enquête onder de leden en het bestuur van de werkveldraad, gevolgd door een vraag aan Richart Huijzer van het Stafbureau van de VGVZ naar relevante literatuur over dit onderwerp.

Enquête

Allereerst blijkt uit de reacties van de leden op de enquête, dat deze inhoudelijk veel informatie bevatten. De antwoorden waren niet alleen heel persoonlijk, maar gaven ook een goed beeld van hoe geestelijk verzorgers omgaan met hun loopbaanontwikkeling. Zij vertelden namelijk dat zij niet zo met loopbaanontwikkeling bezig zijn. Daarentegen vertelden zij uitvoerig over de ontwikkeling die zij *binnen* het werk van geestelijk verzorger hadden meegemaakt. Dit is interessant: je kunt binnen het werk van geestelijk verzorger dan wel niet doorstromen van junior naar senior, maar binnen de functie zijn blijkaar veel mogelijkheden om door te groeien.

Het blijkt dat geestelijk verzorgers hun beroep regelmatig met een ander beroep combineren. Vaak is dat een onderwijsbaan. Zo worden nieuwe modules ontwikkeld voor de opleiding theologie en worden lessen ethiek gegeven aan verpleegkundigen. Andere combinaties van beroepen komen ook voor, zoals de geestelijk verzorger die de ene dag van de week in de psychiatrie werkt en de volgende dag godsdienstwetenschapper aan een Hogeschool is. Ook bleek uit de enquête dat men-

sen werksoorten na elkaar uitoefenen. Een geestelijk verzorger schrijft: 'Eerder werkte ik in een gemeente als predikant ...'.

Wat ook veelvuldig voorkomt is verandering van werkveld: iemand die eerst in de psychiatrie werkte, switcht later naar de somatische zorg of naar de ouderenzorg (of andersom). Opvallend vaak komt de wisseling van de zorg voor verstandelijk beperkten naar psychiatrie voor (en andersom). In sommige teams geestelijk verzorgers wordt het begrip 'specialisatie' ingevoerd. Zo kun je als geestelijk verzorger de specialisatie ethiek hebben binnen je team. Dat betekent: iedere geestelijk verzorger is deskundig en bekwaam op alle gebieden, maar deze is meer deskundig op het gebied van ethiek. De specialisaties kunnen per team verschillen.

Opvallend is tot slot dat geestelijk verzorgers ook de ambitie hebben om leidinggevende taken uit te voeren. We kennen de taak coördinator of teamleider in diverse teams. Het is dan een toegevoegde taak aan het beroep van geestelijk verzorger. In de enquête noemt ook iemand het beroep manager als toekomstmogelijkheid. Ik heb niet uitgezocht of er in de praktijk inderdaad geestelijk verzorgers zijn, die nu als manager binnen het ziekenhuis werkzaam zijn en dus niet meer als geestelijk verzorger werken.

Laat ik terugkomen op een interessant fenomeen, dat ik hierboven al kort heb genoemd. De geestelijk verzorgers die terugmailden gaven mij namelijk een nieuw licht op het geheel. Een visie die eigenlijk niet nieuw is, maar toch opmerkelijk binnen ons beroep. Zij schreven dat zij een ontwikkeling hadden doorgemaakt binnen hun eigen identiteit. Iemand schreef: 'Mijn ontwikkeling is gegaan van religieus werker tot algemeen zingevend werker met religieuze zingeving als specialiteit'. Een ander: 'In de loop der tijd ontwikkelde zich in mij een groter bewustzijn over waarden en normen en mijn keuze daarin'. Kort samengevat: de ontwikkeling bij geestelijk verzorgers ligt dus *binnen* het beroep

en wordt niet alleen door meer ervaring gevormd, maar meer nog door een verandering van eigen waarden en normen.

De identiteit van de geestelijk verzorger verandert! Dit is interessant met het oog op de vraag naar de zending van geestelijk verzorgers, want hierover werd door een respondent geschreven: 'Mijn keuze is meer komen te liggen naar een geestelijk verzorger zonder binding met de kerk'.

Vergelijking met andere beroepen

Een vergelijking van het beroep geestelijk verzorger met andere beroepen werpt weer ander licht op de zaak. Ik kies voor een korte vergelijking met beroepen als verpleegkundige, arts en docent. Opvallend bij het beroep van verpleegkundige is de uitvoerige differentiatie van taken: tot in détail worden de verschillende taken uitgesplitst en in niveaus ondergebracht. Zo kent het beroep al in de opleiding een duidelijke differentiatie van niveau 1 tot en met 5 met hieraan gekoppeld een passende naamgeving, zoals Helpende, Verzorgende en Verpleegkundige.

Ook bij artsen zie je een duidelijke verdeling in functies: na eerst te zijn opgeleid voor basisarts gaat de arts zich na $\pm$ 4 jaar specialiseren. Het aantal specialisaties is legio. En aan elke specialisatie wordt een andere functienaam toegevoegd, zoals neuroloog, chirurg, gynaecoloog, enzovoort. Richart Huijzer wees op het proefschrift van P.F. Roodbol, dat de functiedifferentiatie tussen artsen en verpleegkundigen beschrijft.¹ Ook verwees hij naar de in november van dit jaar te houden synode binnen de PKN waarin de functiedifferentiatie van de gemeentepredikant ter sprake komt. Interessant is de discussie over de functiedifferentiatie van de gemeentepredikant en kerkelijk werker.²

In zijn proefschrift doet Roodbol onderzoek naar de samenwerking tussen de functies van verpleegkundige en arts. Hij laat in hoofdstuk 6 zien dat deze verhouding in de loop der tijden sterk aan verandering onderhevig was. Ook over de autonomie van de verpleegkundige valt veel interessants te lezen,

maar dit past niet binnen het bestek van dit artikel. Ook bij docenten zien we duidelijke functie-indelingen. Deze indelingen zijn gekoppeld aan salarisschalen. Werk je als uitvoerend docent, dan kom je in een lagere schaal dan een docent die de taak heeft nieuwe leerstofeenheden te ontwikkelen. Hoewel het beroep van de docent verschilt van dat van de geestelijk verzorger, zien we hier ook een overeenkomst. Een docent die lesgeeft aan een ander schooltype wordt ook in salaris verschillend gewaardeerd (geef je les aan het VMBO, dan verdient je minder dan op het MBO of HBO). Of dit gerechtvaardigd is, is nu niet de vraag. Ik wil hier wel wijzen op een overeenkomst met ons beroep: geestelijk verzorgers in de ouderenzorg verdienen vaak minder dan collega's uit andere werksoorten, uitzonderingen daargelaten.

Conclusies

1. Geestelijk verzorger is de naam van het beroep en suggereert een eenduidigheid die er in feite niet is. Sterker: het beroep laat een breed palet zien van verschillende taken die alle aan dezelfde functie-naam worden gekoppeld.
2. De taken van de geestelijk verzorger staan zeer duidelijk beschreven in de Beroepsstandaard.³ Maar al snel blijkt, dat de taken van de individuele geestelijk verzorger in de loop der jaren erg aan verandering onderhevig zijn, zonder dat de functie of de naam van de functie wijzigt. De functienaam suggereert gelijke taken, de werkelijkheid is anders.
3. Binnen de functie van geestelijk verzorger bestaat veel ruimte om deze op een geheel eigen wijze in te vullen. Of – en hier komen we volgens mij op een belangrijk punt waarom we het graag willen houden zoals het is – de geestelijk verzorger kent momenteel een grote mate van vrijheid om de functie op een eigen wijze in te vullen. Hier schrijf ik 'eigen' en 'wijze' los van elkaar, maar de conclusie wordt duidelijker door de woorden 'eigen' en 'wijs' aan elkaar te schrijven.
4. De invulling van het takenpakket van de geeste-

lijk verzorger is per team erg verschillend. Interessant is de vraag hoe dit takenpakket tot stand komt in het samenspel tussen de individuele geestelijk verzorger, het team, het ziekenhuis, de samenleving ... en de cliënt.

5. De taken binnen de functie geestelijk verzorger zijn uitvoerig omschreven in de Beroepsstandaard (zie 3), maar dat heeft tot nog toe niet geleid tot een uitsplitsing in functiedifferentiaties zoals bij andere beroepen wél het geval is.
6. Duidelijk is geworden dat de ontwikkeling van geestelijk verzorger *binnen* de functie plaatsvindt. De naam van het beroep verandert niet mee, zoals bij geestelijk verzorger junior, gevolgd door geestelijk verzorger senior wel het geval zou zijn. Maar deze onderverdeling kennen we momenteel niet binnen het beroep.
7. Tot slot spreekt het bestuur van de werkveldraad psychiatrie tijdens het gesprek naar aanleiding van bovenstaande bevindingen het vermoeden uit, dat er in de praktijk van het werk wel onderzoek wordt gedaan naar loopbaanontwikkeling, maar dat dit niet wordt opgeschreven. De werkveldraad concludeert: 'Het zou goed zijn voor de vereniging en voor het beroep van geestelijk verzorger als er een begin zou worden gemaakt met de schriftelijke vastlegging van onderzoeksresultaten en/of praktijkverhalen. Aandacht hiervoor is nodig en kan de ontwikkeling van het beroep verder professionaliseren'.

* Mw. drs. Karien van Roermund is geestelijk verzorger bij Altrecht en maakt deel uit van de werkveldraad psychiatrie van de VGVZ.

Noten

- ¹ Dr. P. F. Roodbol: Dwaallichten, struikeltochten, tolwegen en zangsporen: onderzoek naar taakherschikking tussen verpleging en artsen. Groningen, 2005.
- ² De synode is 16 november 2006 gehouden in Lunteren. Centraal staat het 2de rapport van de Brede Studiecommissie Predikanten door Jong, W. de e.a.: 'Pastor in beweging', september 2006.
- ³ Beroepsstandaard voor de Geestelijk Verzorger in Zorginstellingen VGVZ-cahiers nr. 2, Amersfoort, 2002.